

سنجش وضعیت مناطق شهری از نظر ابعاد توسعه پایدار (مطالعه موردی: مناطق شهری کرمانشاه)

تیمور محمدپور

دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران.

مجید شمس*

استاد گروه جغرافیا برنامه‌ریزی شهری، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر ایران.

عباس ملک‌حسینی

دانشیار گروه جغرافیا برنامه‌ریزی شهری، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۱۰

چکیده

بروز ضایعات زیست-محیطی و کاهش سطح عمومی زندگی مردم، بویژه در جوامع شهری، رهیافت توسعه پایدار به عنوان موضوع روز دهه آخر قرن بیستم، از سوی سازمان ملل مطرح و به عنوان دستور کار قرن بیست و یکم در سطوح بین‌المللی، منطقه‌ای و محلی تعیین گردید. بر همین مبنا، پژوهش حاضر، به سنجش وضعیت مناطق شهری کرمانشاه از نظر ابعاد توسعه پایدار پرداخته است. تحقیق حاضر از لحاظ روش‌شناسی از نوع توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف‌گذاری کاربردی است. گردآوری اطلاعات در این تحقیق از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و پیمایشی انجام گرفته است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه است. جامعه آماری این تحقیق شامل شهروندان ساکن در شهر کرمانشاه می‌باشد. تعداد حجم نمونه انتخاب شده با توجه به جمعیت ۱۰۳۲۰۰۰ نفری کرمانشاه در سال ۱۴۰۰ و بر اساس فرمول کوکران با خطای ۵ درصد و سطح اطمینان ۹۵ درصد، ۳۵۶ نفر برآورد شد. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده است. تحقیق در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیست‌محیطی انجام گرفته است. نتایج بیانگر آن است که ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، زیست‌محیطی، کالبدی در شهر کرمانشاه در وضعیت نامطلوب قرار دارد. براساس نتایج استخراج شده می‌توان چنین استنباط کرد که وضعیت منطقه یک در سطحی مطلوب‌تر نسبت به دیگر مناطق از نظر ابعاد توسعه پایدار قرار دارد.

واژگان کلیدی: توسعه، توسعه پایدار، مناطق شهری، شهر کرمانشاه.

مقدمه

شهر مفهومی جامع و متشکل از جنبه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، تاریخی و محیطی است (بیرانوند و ملک‌حسینی، ۱۳۹۸: ۲۹۱). امروزه، بیش از نیمی از مردم جهان در شهرها زندگی می‌کنند (زینتی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۶۳). پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۵۰ بیش‌تر از دو سوم نوع بشر در محدوده‌های شهری زندگی کنند. در محدوده‌های شهری، چالش‌های پایداری در همه ابعاد بیش‌ترین وضوح را دارند (Juraschek et al, 2018). مظاهر اصلی توسعه و دست‌آوردهای منفی و مثبت آن عمدتاً در شهرها اتفاق می‌افتد (امانپور و علیزاده، ۱۳۹۲: ۸۴). یکی از مهم‌ترین و پیچیده‌ترین تحولات اجتماعی در نیم قرن اخیر، توسعه شهرنشینی و یکی از ضروری‌ترین عوامل همراه با توسعه شهرنشینی، توجه به بحث توسعه پایدار شهری است (آرایش و شیخی، ۱۳۹۹: ۳۳). در واقع، شهرها برای هماهنگی و تطبیق خود با تغییرات سریع که در نتیجه گذر از جامعه و سیستم روستایی به شهری می‌باشد، نیازمند تغییرات اساسی در ساختار خود هستند و به تبع آن دغدغه‌هایی همچون ایجاد شهر پایدار، انعطاف‌پذیر، هوشمند و غیره در مواجهه با افزایش جمعیت در حال رشد، عدم‌پایداری، گسترش نابرابری‌ها، رشد اسکان غیررسمی، آلودگی و تخریب محیط‌زیست، شکل گرفته است (United Nations, 2019: 2). بروز ضایعات زیست-محیطی و کاهش سطح عمومی زندگی مردم، بویژه در جوامع شهری طی یکی دو دهه گذشته، رهیافت توسعه پایدار به عنوان موضوع روز دهه آخر قرن بیستم، از سوی سازمان ملل مطرح و به عنوان دستور کار قرن بیست و یکم^۱ در سطوح بین‌المللی، منطقه-ای و محلی تعیین گردید (Roseland, 1997: 199). ارتباط فی ما بین چهار عامل پذیرفته شده از جمله: محیط-زیست، اقتصاد، اجتماع و حکمرانی محلی از مهم‌ترین عوامل اساسی در جهت رسیدن به پایداری شهری در الگوی برنامه‌ریزی شهری می‌باشد (آذرگون و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۶۶). توسعه پایدار شهری یکی از مقوله‌های پراهمیت است که بیان‌کننده میزان پایداری در توسعه شهرها و حفظ محیط‌زیست می‌باشد (عسگری، ۱۴۰۰: ۳۶۶). توسعه پایدار شهری که در معنای عام خود رشد و گسترشی همه جانبه و بدون تعارض و تناقض معنا می‌شود، با دو هدف عمده الف) ارتقای کیفیت زندگی با لحاظ ظرفیت محیط‌زیست و ب) پاسخگویی به نیازهای نسل حاضر بدون محدودیت برای آیندگان، تعریف می‌شود (محمدی‌ده‌چشمه، ۱۴۰۰: ۱۱۱).

مبانی نظری

شهرها به طور ذاتی پیچیده و متنوع هستند (فنی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۵۳). شهرنشینی سریع از بزرگترین چالش‌های قرن حاضر محسوب شده و مشکلات پیچیده‌ای را خصوصاً برای کشورهای در حال توسعه به وجود آورده است

(درویشی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۰۲). توسعه مفهومی است که اغلب به فرایند حرکت جامعه از نقطه‌ای به نقطه دیگر اطلاق می‌شود که جنبه‌های مختلفی از جمله رشد اقتصادی، تغییر ساختاری، صنعتی شدن، خودشکوفایی و اعتماد به نفس فرهنگی، مذهبی و ملی و فردی را دربرمی‌گیرد (علوی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۹). توسعه روندی است فراگیر در جهت افزایش توانایی‌های انسانی - اجتماعی بر اساس پاسخگویی به نیازهای انسانی و اجتماعی (زیاری، ۱۳۸۳: ۱۳). هدف کلی توسعه، رشد و تعالی همه‌جانبه جوامع انسانی است، از اینرو، در فرایند برنامه‌ریزی برای دستیابی به توسعه و قرار گرفتن در مسیر آن، شناخت و درک شرایط و مقتضیات جوامع انسانی و نیازهای آنان در ابعاد مادی و معنوی از جمله اقدامات ضروری در این زمینه است (ایراندوست و سلیمانی، ۱۳۹۸: ۵۹). امروزه، پایداری شهری به عنوان یکی از مباحث مطرح در کلیه عرصه‌ها خصوصاً در عرصه فضاهای شهری مطرح بوده است (قهیبی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۱۶). توسعه پایدار، از جمله رویکردهای نوینی است که به دنبال مسائل و چالش‌های ناشی از رشد شهرنشینی، مطرح گردید. توسعه پایدار شهری، دارای ابعاد گسترده‌ای است و تکیه بر یک عامل منفرد شکل‌دهی به آن اقدامی سنجیده و آگاهانه محسوب نمی‌گردد. از جمله مهمترین شاخص‌هایی که در تکوین این پدیده مورد توجه است، می‌توان به عوامل اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی و کالبدی اشاره کرد. بنابراین، توسعه پایدار تنها مبتنی بر سیاست زیست-محیطی نیست و به منظور تحقق آن، ضروری است تا مسائل اقتصادی، اجتماعی و کالبدی نیز حل شود (بیکی، ۱۴۰۰: ۱۸). توجه به عمده شاخص‌های تعالی انسانی در زیرمجموعه مؤلفه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در شهرها از ویژگی‌های بارز توسعه در شبک پایدار آن در شهرها است (Liu et al, 2014: 26). در توسعه پایدار شهری همانند توسعه پایدار باید روابط منطقی بین عوامل محیطی، اقتصادی و اجتماعی باشد. به نظر مونا سینگ موهان به وسیله ارتباطات متقابل و نزدیک این عوامل است که یک شهر پایدار ایجاد می‌شود (صفرعلی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۱۱). قرن بیست و یکم مواجه با بحث جدال‌انگیز توسعه پایدار با اولویت توسعه پایدار شهری خواهد بود، همچنان که مک نیل^۲ معتقد است، توسعه پایدار به میزان وسیعی با شهر ارتباط پیدا می‌کند. دلایل عمده این رابطه تنگاتنگ را باید در توزیع جمعیت، نقش و فعالیت دولت‌ها در سطوح مختلف و تولید و مصرف کالا و خدمات دید که اثرات قابل توجهی در رابطه مسایل اکولوژیکی با سیستم‌های اقتصادی دارد. تفکر جدید، سیاست و تصمیمات جدید را می‌طلبد (قدیری و ممسنی، ۱۳۹۵: ۷۳). گرچه اصطلاح توسعه پایدار در هنگام اعلامیه کوکویوک در خصوص محیط‌زیست و توسعه در اوایل دهه ۱۹۷۰ بکار برده شده است و ریشه این اصطلاح به رویکرد توسعه اکولوژیک برمی‌گردد که در آن راهبرد حفاظت جهان آورده شده است، لیکن، شکل‌گیری آن به تشکیل کمیسیون مستقل جهانی در زمینه محیط‌زیست و توسعه^۳ و ارائه گزارش اصل توسعه پایدار مربوط می‌شود (قدیری و ممسنی، ۱۳۹۳: ۵۴). دیدگاه‌های مختلف درباره

^۲ - Mac Neill

^۳ - WCED

سنجش وضعیت مناطق شهری از نظر ابعاد توسعه پایدار... ۲۵

توسعه پایدار وجود دارد که عبارتند از: دیدگاه اقتصاد نئوکلاسیک، دیدگاه دانشمندان بوم‌شناس، دیدگاه عدالت بین-نسلی، دیدگاه توازن مواد و دیدگاه سیستمی. با توجه به اینکه اساس و پایه توسعه پایدار را تفکر سیستمی تشکیل می‌دهد لذا، رویکرد نوین شهرسازی از تفکر ماشینی به طرف سیستمی حرکت کرده و طرح‌های شهری قالب‌بندی شده کلاسیک، جای خود را به طرح‌های منعطف و سیال امروزی داده‌اند (جعفری‌فرد و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۱۵). تأمین عادلانه نیازهای نسل حاضر و آینده تعریفی است که کمیسیون برانلند از توسعه پایدار ارائه کرده است (George, 2001:45). توسعه پایدار جدیدترین شعار جنبش زیست - محیطی در سطح جهان است و در درجه اول بر پیامدهای زیست-محیطی و اکولوژیک رشد و توسعه اقتصادی کشورها در سطح بین‌المللی و منطقه‌ای تأکید داشته است و هدف اصلی آن، این است که توان نسل‌های آینده را در برآوردن نیازهایش کاهش ندهد تا آیندگان نیز بتوانند به میزان نسل‌های حاضر از منابع طبیعی و محیطی بهره ببرند (سرایبی و مویدفر، ۱۳۸۹: ۴۷). در آخر باید گفت از نظر مسائل زیست‌محیطی پایداری شهری یعنی در نظر گرفتن ذخیره‌های طبیعی منابع زمین در هرگونه فعالیت انسانی و جدی گرفتن محافظت آن-ها از جهت برنامه‌ریزی شهری (Diamantini & Zanon, 2000:29). در حقیقت، توسعه پایدار بر ایجاد جامعه‌ای رویایی، مافوق جامعه امروزی تأکید دارد و در تلاش برای واقعیت‌سازی آن برای نسل‌های آتی است (تقوایی و صفرآبادی، ۱۳۹۲: ۲).

ابوئل فدل^۴ و همکاران (۲۰۲۱) مقاله‌ای با عنوان پیشرفت‌های اخیر در توسعه شهری رادیکال در صحرای مصر ارائه نمودند. این مقاله که یکی از بخش‌های کتاب پیشرفت‌های اخیر در جغرافیا، محیط‌زیست و علوم زمین است، تأکید بر دگرگونی‌های ساختاری به منظور حفظ پتانسیل‌های منطقه و توسعه آن دارد. خلیل و همکاران^۵ (۲۰۲۱) در پژوهشی بیان داشت که برنامه‌ریزی استراتژیک شهری بیش از دو دهه بر برنامه‌ریزی شهری غالب بوده و هدف از آن، بهبود عملکرد و اطمینان از توسعه آینده شهر است تا محیطی با برنامه و پاسخگو به نیازهای شهروندان باشد. ساپریکا^۶ و همکاران (۲۰۲۰) مقاله‌ای تحت‌عنوان توسعه پایدار شهرهای منطقه مرزی روسیه و اوکراین را باهدف دستیابی به راهکارهای مؤثر برای توسعه پایدار منطقه انجام و ارائه دادند. در نهایت، به این نتیجه دست یافتند که لازم است که عدم تقارن فرآیندهای اجتماعی در یک قلمرو واحد در گذشته، شکل‌گیری یک فرهنگ خاص با ارزش‌ها و نگرش‌های نسبتاً مستقل و همچنین، امکان استفاده از پتانسیل سرزمین‌های منطقه مرزی، مورد تأکید و توجه قرار گیرد. مارکوتولیو^۷ (۲۰۰۱) در مقاله خود تحت‌عنوان پایداری شهرهای آسیایی در جهانی شدن معتقد است که در این زمان که

---

^۴-Abouelfadl

^۵-Khalil et al

^۶-Sapryka

^۷-Marcotullio

فشارهای حاصل از نیروهای جهانی شدن از خارج مرزها بر شهرها وارد می‌شود توسعه پایدار هدفی دست‌نیافتنی خواهد بود. فتحی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای به تحلیل ساختار کالبدی بافت‌های فرسوده شهری با رویکرد توسعه پایدار (نمونه موردی: بافت فرسوده شهر آمل) پرداخته است. با توجه به نتایج، الگوی پیشنهادی مداخله با تکیه بر توسعه پایدار شهری ارائه گردیده است. دیمید و پیوسته‌گر (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای به تبیین اثرات کارآفرینی بر توسعه پایدار شهری با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری (مطالعه موردی: شهر یاسوج) پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد برخورداری شهروندان از متغیرهای تشکیل‌دهنده کارآفرینی با میانگین ۳/۳۱، بالاتر از حد متوسط بوده است. بزرگی و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله‌ای تبیین نقش خوداجتماعی شهروندان تهرانی بر توسعه پایدار شهری (مورد مطالعه: منطقه ۲ شهر تهران) را بررسی کردند. یافته‌های بدست آمده نشان داد خوداجتماعی با توسعه پایدار شهری رابطه معناداری داشته است. درویشی و همکاران (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان تحلیلی بر توسعه پایدار شهری با تکیه بر شاخصه‌های سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی (نمونه موردی: منطقه ۲ شهر تهران) نتیجه گرفتند که در توسعه پایدار شهری، دو مولفه سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی را مدنظر قرار داد. واعظزاده و ایاسه (۱۳۹۹) در مقاله‌ای به وضعیت توسعه اجتماعی در برنامه‌های توسعه ایران با تاکید بر شاخص‌های اجتماعی توسعه پایدار شهری پرداختند. نتایج بررسی نشان می‌دهند که توسعه اجتماعی در اندیشه دولتمردان کشور محدود به تأمین برخی از نیازهای اولیه است. متقی و همکاران (۱۳۹۸) به واکاوی نقش دولت‌های محلی در توسعه پایدار شهری (نمونه موردی: شهرهای ایران) پرداختند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که روی آوردن به توسعه پایدار شهری در جهت ساختن شهر پایدار و شهروند سالم در ایران، ضروریست (بهداشت، کیفیت زندگی و پایداری محیط و سلامت شهروند) در اولویت اقدامات دولت‌های محلی در راستای مدیریت شهری مدنظر قرار گیرد. بیکدلی و همکاران (۱۳۹۶) به ارائه یک مدل راهبردی برای دستیابی به توسعه پایدار شهری در کلان‌شهر مشهد پرداختند. یافته‌ها نشان داد که با توجه به مطالعات انجام شده و بر اساس نظرات خبرگان، یک مدل راهبردی جامع و مشارکت‌محور بهترین راهکار برای دستیابی به توسعه پایدار شهری در کلان‌شهر مشهد می‌باشد. ارجمندسیاه‌پوش (۱۳۹۴) در مقاله‌ای به ارزیابی متغیرهای وضعیت توسعه پایدار شهری در شهر اندیمشک و ارائه مدل متناسب پرداخت. نتایج این پژوهش، رابطه بین مشارکت مردمی، مسایل فرهنگی، ساختار مدیریت شهری، مسایل زیست‌محیطی و توسعه پایدار شهری وجود دارد. وارثی و صفرآبادی (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای به نقش عوامل اجتماعی گردشگری در توسعه گردشگری شهری (مورد مطالعه: شهر اصفهان) پرداخته و نتایج حاکی از آن است که شاخص مدیریت فضاهای گردشگری با ضریب ۰/۷۶ درصد بیشترین و بهای خدمات گردشگری با ضریب ۰/۶۳ درصد کمترین سهم را نسبت به دیگر متغیرها در توان تبیین توسعه گردشگری شهر اصفهان داشته‌اند. سرایی و زارعی‌فرشاد (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان «بررسی پایداری منابع بوم‌شناختی با استفاده از شاخص جای پای بوم‌شناسی: مورد ایران» به این نتیجه رسیدند که منابع اکولوژیک در ایران به صورت ناپایدار استفاده شده است.

سنجش وضعیت مناطق شهری از نظر ابعاد توسعه پایدار... ۲۷

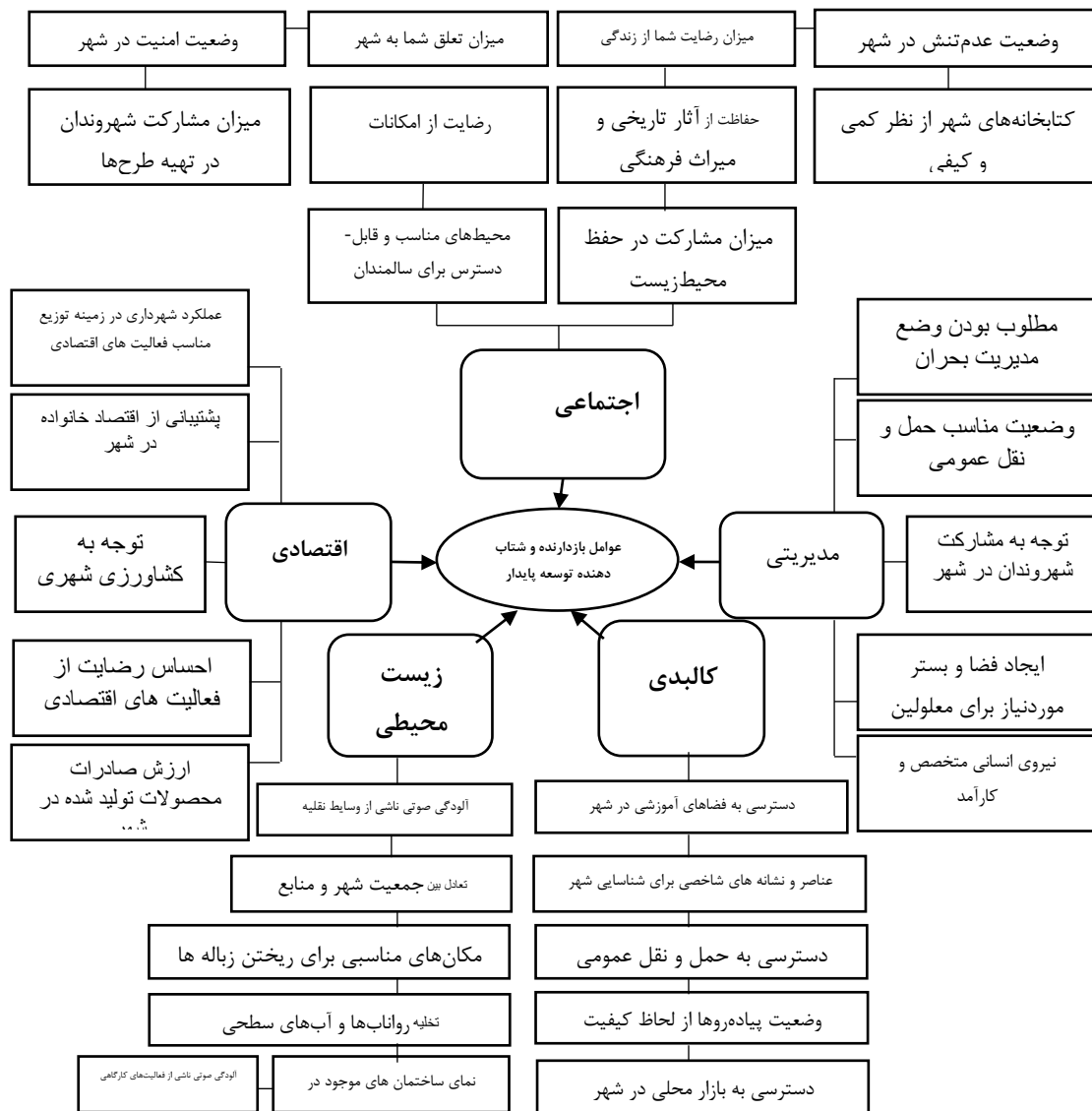

Figure 1: Conceptual model of the research

Source: Authors, 2022

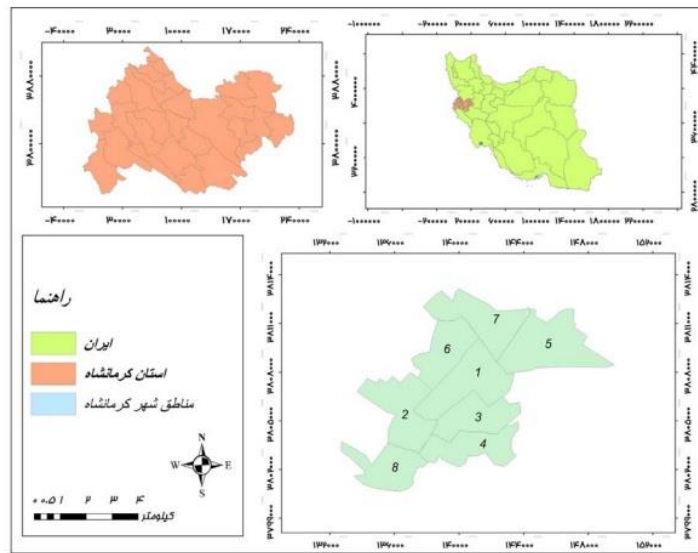
مواد و روش‌ها

روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ روش‌شناسی از نوع توصیفی_تحلیلی و از نظر هدف‌گذاری کاربردی است. گردآوری اطلاعات در این تحقیق از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و پیمایشی انجام گرفته است. بررسی میدانی از پرسشنامه استفاده گردید و ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه است که در سال ۱۴۰۰ در شهر کرمانشاه انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل شهروندان ساکن در شهر کرمانشاه می‌باشد. تعداد حجم نمونه انتخاب شده با توجه به جمعیت ۱۰۳۲۰۰۰ نفری کرمانشاه در سال ۱۴۰۰ و بر اساس فرمول کوکران با خطای ۵ درصد و سطح اطمینان ۹۵ درصد، ۳۵۶ نفر برآورد شد. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده است. تحقیق در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیست‌محیطی و مدیریتی انجام گرفته است. ابزار پژوهش برای داده‌های حاصل از روش پیمایشی، آزمون‌های آماری تی تک‌نمونه‌ای، تحلیل تجزیه واریانس یک طرفه (ANOVA)، بوده است. شهر کرمانشاه تحت‌تأثیر موقعیت جغرافیایی و قرار گرفتن بر سر راه تاریخی ایران به بین‌النهرین (راه ابریشم) و نیز اماکن مذهبی عراق و به مثابه مرکز منطقه‌ای وسیع، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده است (ایراندوست، ۱۳۹۵: ۸۶). کرمانشاه نهمین شهر پرجمعیت، و یکی از کلانشهرهای ایران و مرکز استان کرمانشاه در ایران است، که دارای جمعیتی بالغ بر ۱۰۳۲۰۰۰ نفر در سرشماری سال ۱۴۰۰ و مساحت آن ۹۳۳۹ هکتار است (مهدنژاد، ۱۳۹۹: ۱۰۵) (شکل شماره ۱). این شهر ۸ منطقه شهری دارد (شهرداری کرمانشاه، ۱۴۰۱).

محدوده مورد مطالعه

شهر کرمانشاه با موقعیت ۴۷ درجه و ۴ دقیقه شرقی و ۱۹ درجه و ۳۴ دقیقه شمالی قرار دارد. شهر کرمانشاه تحت‌تأثیر موقعیت جغرافیایی و قرار گرفتن بر سر راه تاریخی ایران به بین‌النهرین (راه ابریشم) و نیز اماکن مذهبی عراق و به مثابه مرکز منطقه‌ای وسیع، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده است (ایراندوست، ۱۳۹۵: ۸۶). کرمانشاه نهمین شهر پرجمعیت، و یکی از کلانشهرهای ایران و مرکز استان کرمانشاه در ایران است، که دارای جمعیتی بالغ بر ۱۰۳۲۰۰۰ نفر در سرشماری سال ۱۴۰۰ و مساحت آن ۹۳۳۹ هکتار است (مهدنژاد، ۱۳۹۹: ۱۰۵) (شکل شماره ۲).

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی شهر کرمانشاه. ماخذ: یافته های تحقیق، ۱۴۰۱

Figure 2: Geographical location of Kermanshah city

Source: Authors, 2022

یافته ها

در آمار توصیفی از شاخص های ضریب چولگی (برای تقارن نما و میانگین) و ضریب کشیدگی برای افزایش یا بلندی توزیع داده ها و آزمون کلوموگروف – اسمرینوف برای توزیع نرمال استفاده می شود. در این مبحث به بررسی موارد بیان شده در ارتباط با شاخص های پژوهش پرداخته شده است. در پژوهش های با داده های فاصله ای و ترتیبی براساس قانون حد مرکزی (۳۰ نمونه و بیشتر) می توان فرض نرمال بودن داده ها را تأیید؛ و به صورت همزمان از آزمون های متناسب برای پاسخگویی به سوالات و فرضیات استفاده نمود. با این حال در پژوهش حاضر، از آماره های چولگی، کشیدگی برای نرمال بودن توزیع نمرات شاخص ها و متغیرهای پژوهش در جدول ۱ استفاده شده است. بر اساس نتایج به دست آمده از جدول مذکور، میزان کشیدگی و چولگی شاخص های پژوهش در بازه عددی (±۱) قرار دارد که بیانگر تقارن نما و میانگین و همچنین توزیع نرمال داده ها از لحاظ توصیفی می باشد. بنابراین براساس نتایج به دست آمده و همچنین از منظر قضیه حد مرکزی می توان چنین استنباط نمود که داده های پژوهش در سطح نرمال قرار دارند.

جدول ۱: شاخص‌های آمار توصیفی نمونه در خصوص نرمال بودن در نمونه مورد مطالعه

Table1: Descriptive statistics indicators of the sample regarding normality in the studied sample

مؤلفه	میانگین ن	ضرایب	
		چولگی	کشدگی
اجتماعی	۲/۵۳	۰/۶۰۶	-۰/۸۱۳
اقتصادی	۲/۵۹	۰/۶۶	-۰/۷۱۳
کالبدی - فضایی	۲/۵۴	۰/۷۳۲	-۰/۶۴۲
زیست محیطی	۲/۵۶	۰/۸۴	-۰/۴۳
مدیریتی	۲/۵۱	۰/۵۶۲	-۰/۹۰۳

Source: Authors, 2022

سنجش وضعیت مناطق شهری کرمانشاه از نظر شاخص‌های توسعه پایدار

نتایج وضعیت ابعاد توسعه پایدار در نمونه مورد مطالعه در جداول ۲ و ۳ بیان شده است. نتایج آزمون در سطح متوسط یا نرمال بیانگر این بود که ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، زیست محیطی، کالبدی و مدیریتی در شهر کرمانشاه در وضعیت نامطلوب قرار دارد. در این زمینه میزان آماره t برای بعد اجتماعی برابر $۹/۷۳$ - در سطح معناداری $p \leq ۰/۰۱$ ، برای بعد اقتصادی برابر $۷/۵۱$ - در سطح معناداری $p \leq ۰/۰۱$ ، برای بعد کالبدی برابر $۹/۵۲$ - با سطح معناداری $p \leq ۰/۰۱$ ، در بعد زیست محیطی برابر $۹/۸۷$ - در سطح معناداری $p \leq ۰/۰۱$ و برای بعد مدیریتی برابر $۹/۹۷$ - در سطح معناداری $p \leq ۰/۰۱$ به دست آمد. با توجه به این مورد که هرچه میزان آماره t بیشتر باشد بیانگر تفاوت میانگین بعد مذکور با سطح آزمون می‌باشد، بنابراین وضعیت بعد مدیریتی را در مناطق شهر کرمانشاه نامطلوب‌تر ارزیابی کرد. بر این اساس تأکید بر ساختار مدیریتی در شهر کرمانشاه و توجه به آن در ابعاد توسعه پایدار شهری ضروری‌تر از سایر بخش‌های پایداری است.

جدول ۲. آماره‌های توصیفی آزمون T تک نمونه‌ای در خصوص وضعیت ابعاد توسعه پایدار

Table2: Descriptive statistics of single-sample T-test regarding the status of sustainable development dimensions

ردیف	بعد	میانگین ن	انحراف معیار	خطای انحراف معیار
۱	اجتماعی	۲/۵۳	۰/۸۹	۰/۰۴
۲	اقتصادی	۲/۵۹	۱/۰۱	۰/۰۵
۳	کالبدی - فضایی	۲/۵۴	۰/۹	۰/۰۴
۴	زیست محیطی	۲/۵۶	۰/۸۴	۰/۰۴
۵	مدیریتی	۲/۵۱	۰/۹۲	۰/۰۵

Source: Authors, 2022

سنجش وضعیت مناطق شهری از نظر ابعاد توسعه پایدار... ۳۱

جدول ۳. ارزیابی وضعیت ابعاد پژوهش بر اساس آزمون T

Table3: Evaluation of the state of research dimensions based on T test

وضعیت	۳= سطح آزمون			بعد		ردیف
	فاصله اطمینان ۹۵٪	کران پایین	کران بالا	اختلاف میانگین	آماره t	
اجتماعی	-۰/۳۶	-۰/۵۵	۰/۰۰۰	۹/۷۳	۰/۴۶	۱
اقتصادی	-۰/۲۹	-۰/۵۱	۰/۰۰۰	۷/۵۱	۰/۴	۲
کالبدی - فضایی	-۰/۳۶	-۰/۵۵	۰/۰۰۰	۹/۵۱	۰/۴۵	۳
زیست محیطی	-۰/۳۵	-۰/۵۲	۰/۰۰۰	۹/۸۷	۰/۴۴	۴
مدیریتی	-۰/۳۹	-۰/۵۸	۰/۰۰۰	۹/۹۷	۰/۴۹	۵

Source: Authors, 2022

بررسی وضعیت بعد زیست محیطی و دیگر ابعاد توسعه پایدار در مناطق شهر کرمانشاه

به منظور بررسی وضعیت ابعاد توسعه پایدار در شهر کرمانشاه و تفاوت آنان در مناطق شهری، از تحلیل تجزیه واریانس یک طرفه (ANOVA)، استفاده شد. در جدول ۴ آزمون بررسی واریانس‌ها در بین گروه‌های پژوهش برای شاخص‌های پژوهش انجام شده است. با توجه به مقدار P-برابری واریانس‌ها برای شاخص‌های پژوهش به جز بعد کالبدی قابل قبول نیست.

جدول ۴. آزمون برابری واریانس‌ها در خصوص ابعاد توسعه پایدار

Table4: The test of equality of variances regarding the dimensions of sustainable development

ردیف	بعد	آماره لون	درجه آزادی	درجه آزادی بین گروه	P-سطح معناداری
۱	اجتماعی	۴۰/۹	۷	۳۴۸	۰/۰۰۰
۲	اقتصادی	۵۸/۲۷	۷	۳۴۸	۰/۰۰۰
۳	کالبدی	۵/۴۲	۷	۳۴۸	۰/۰۸۹
۴	زیست محیطی	۴۷/۶۷	۷	۳۴۸	۰/۰۰۰
۵	مدیریتی	۵۴/۶۲	۷	۳۴۸	۰/۰۰۰

Source: Authors, 2022

جدول ۵ آمار توصیفی ابعاد پژوهش را در مناطق شهر کرمانشاه نمایش می‌دهد. میانگین‌های به دست آمده در بازه عددی ۱/۶ الی ۴/۱۹ قرار داشت. بیشترین میانگین به دست آمده در خصوص بعد اقتصادی برابر ۴/۱۹ برای منطقه یک و کمترین میانگین برای بعد اقتصادی در منطقه هشت برابر ۱/۶ به دست آمد.

جدول ۵. آمار توصیفی ابعاد پژوهش به تفکیک مناطق در نمونه مورد مطالعه

Table5: Descriptive statistics of research dimensions by regions in the studied sample

منطقه	تعداد نمونه	میانگین ابعاد پژوهش				
		اجتماع	اقتصاد	کالبدی	زیست محیطی	مدیریتی
۱	۵۳	۳/۷۴	۴/۱۹	۴/۰۶	۴/۰۲	۳/۹۲
۲	۴۴	۳/۰۳	۲/۹۱	۲/۶۴	۲/۶۸	۲/۶۸
۳	۳۲	۲/۰۴	۲/۲۸	۲/۲۴	۲/۳۸	۲/۳۳
۴	۴۵	۲/۹۲	۲/۹۸	۲/۸۵	۲/۶۵	۲/۹
۵	۴۲	۲/۰۱	۱/۷۸	۱/۷۵	۱/۸۹	۱/۷۱
۶	۵۹	۲/۶۱	۲/۶۵	۲/۵۹	۲/۵	۲/۵۵
۷	۳۴	۱/۶۳	۱/۷۲	۱/۹۲	۱/۹۶	۱/۸۶
۸	۴۷	۱/۷۱	۱/۶	۱/۷۱	۱/۹۱	۱/۶۳

Source: Authors, 2022

جداول ۶ به بررسی آزمون تجزیه واریانس (F) پرداخته است. برای بررسی ابعاد توسعه پایدار در شهر کرمانشاه براساس مناطق، آزمون آنالیز واریانس در سطح معناداری ۹۵ درصد انجام شد. بر اساس نتایج، میزان آماره F برای ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی - فضایی، زیست محیطی و مدیریتی در سطح معناداری $p \leq 0/01$ به دست آمد. براساس نتایج مشخص شد که شاخص‌های توسعه پایدار در مناطق شهر کرمانشاه دارای تفاوت معنادار می‌باشد. بنابراین، می‌توان چنین استنباط کرد که وضعیت توسعه پایدار در مناطق محدوده مورد مطالعه متفاوت بوده است.

جدول ۶. نتایج آزمون واریانس در خصوص ابعاد پژوهش

Table6: Variance test results regarding research dimensions

نوع	درجه آزادی	مجموع مربعات خطا	میانگین مربعات خطا	آماره F	P-سطح معناداری
اجتماعی	بین گروه‌ها	۱۷۳/۸۹	۲۴/۸۴	۵۱	۰/۰۰۰
	داخل گروه‌ها	۱۱۱/۵۳	۰/۳۲	۷۷	
	مجموع	۲۵۸/۴۳			
اقتصادی	بین گروه‌ها	۲۴۹/۴۵	۳۵/۶۳	۳۵	۰/۰۰۰
	داخل گروه‌ها	۱۱۷/۷	۰/۳۴	۱۰۵	
	مجموع	۳۶۷/۱۵			
کالبدی	بین گروه‌ها	۲۰۰/۴	۲۸/۶۳	۴۵	۰/۰۰۰
	داخل گروه‌ها	۹۲/۷۲	۰/۲۶	۱۰۷	
	مجموع	۲۹۳/۱۳			
زیست محیطی	بین گروه‌ها	۱۶۵/۸۷	۲۳/۶۹	۲۳	۰/۰۰۰
	داخل گروه‌ها	۸۵/۶۹	۰/۲۴	۹۶	
	مجموع	۲۵۱/۵۷			
مدیریتی	بین گروه‌ها	۱۹۳/۰۸	۲۷/۵۸	۲۴	۰/۰۰۰
				۸۸	

۰/۳۱	۱۰۸۷۷	۳۴۸	داخل گروه‌ها
	۳۰۱/۸۶	۳۵۵	مجموع

Source: Authors, 2022

دست‌آورد پژوهشی و نتیجه‌گیری

توسعه پایدار، از جمله رویکردهای نوینی است که به دنبال مسائل و چالش‌های ناشی از رشد شهرنشینی، مطرح گردید. توسعه پایدار شهری، دارای ابعاد گسترده‌ای است و تکیه بر یک عامل منفرد شکل‌دهی به آن اقدامی سنجیده و آگاهانه محسوب نمی‌گردد. از جمله مهمترین شاخص‌هایی که در تکوین این پدیده مورد توجه است، می‌توان به عوامل اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی و کالبدی اشاره کرد. بنابراین، توسعه پایدار تنها مبتنی بر سیاست زیست-محیطی نیست و به منظور تحقق آن، ضروری است تا مسائل اقتصادی، اجتماعی و کالبدی نیز حل شود. توجه به عمده شاخص‌های تعالی انسانی در زیرمجموعه مؤلفه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در شهرها از ویژگی‌های بارز توسعه در شکر پایدار آن در شهرها است. بنابراین در این تحقیق، به سنجش وضعیت مناطق شهری کرمانشاه از نظر شاخص‌های توسعه پایدار پرداخته شده است. یافته‌ها حاکی است که ابعاد اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، زیست-محیطی، کالبدی و مدیریتی در شهر کرمانشاه در وضعیت نامطلوب قرار دارد. همچنین، مشخص شد که وضعیت بعد مدیریتی در منطقه یک با دیگر مناطق دارای تفاوت معنادار بوده و منطقه مذکور در وضعیت مطلوبتری از منظر ساختار مدیریتی نسبت به دیگر مناطق شهر کرمانشاه قرار دارد. منطقه دو نسبت به مناطق پنج، هفت و هشت دارای وضعیتی مطلوب‌تر و نسبت به مناطق سه، چهار و شش در وضعیتی نسبتاً مشابه قرار دارد. منطقه سه نسبت به مناطق پنج و هفت و هشت در وضعیت مطلوب‌تر قرار داشت، نسبت به منطقه چهار در وضعیت نامطلوب‌تر و در مقایسه با منطقه شش در وضعیتی نسبتاً شبیه به یکدیگر بود. منطقه چهار نیز نسبت به منطقه دو در وضعیت نسبتاً مشابه و نسبت به سایر مناطق دیگر در شرایط مطلوب‌تر قرار داشت. بررسی تفکیکی مناطق در جدول فوق بیانگر این امر است که مناطق پنج، هفت و هشت در شهر کرمانشاه از منظر ساختار مدیریتی در شرایط نامطلوب‌تر نسبت به دیگر مناطق قرار دارند. براساس نتایج استخراج شده می‌توان چنین استنباط کرد که وضعیت منطقه یک در سطحی مطلوب‌تر نسبت به دیگر مناطق قرار دارد. از طرف دیگر، قسمت‌های مختلف شهر به لحاظ توسعه‌یافتگی با هم تفاوت زیادی دارند. در کل، می‌توان گفت توسعه پایدار در شهر کرمانشاه از نظر جغرافیایی شدیداً نابرابر بوده و با توجه به اینکه نابرابری فضایی توسعه‌یافتگی در تضاد کامل با اصول توسعه پایدار می‌باشد، می‌توان گفت این شهر در این شهر در راستای توسعه پایدار نمی‌باشد. در کل، در این شهر تلاش‌های چندانی برای بهبود وضعیت توسعه صورت نگرفته و بنابراین، لزوم انجام این پژوهش و پرداختن به توسعه پایدار به عنوان یکی از موضوعات ضروری برای شهر کرمانشاه ضروری بدل شده است. در نهایت، می‌توان گفت با توجه به اصل تمرکز، در این سطح از مطالعات، تمرکز بروی شهر کرمانشاه به عنوان مرکز استان کرمانشاه، به مراتب از دقت عمل بیشتری نسبت به کل استان برخوردار است و این نمونه می‌تواند الگویی برای کل استان باشد.

References

- ارجمندسیاه‌پوش، اسحق. (۱۳۹۴). ارزیابی متغیرهای وضعیت توسعه پایدار شهری در شهر اندیمشک و ارائه مدل متناسب. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*, ۸(۱), ۶۷-۸۳.
- امان‌پور، سعید، علیزاده، هادی. (۱۳۹۲). ارزیابی شاخص‌های توسعه پایدار در استان کرمانشاه با استفاده از تحلیل رگرسیونی و تحلیل سلسله‌مراتبی فازی FAHP. *فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای*, ۳(۹), ۸۳-۹۶.
- آذرگون، نادر، منصور، سید امیر، براتی، ناصر. (۱۳۹۷). ارائه شاخص‌های سنجش و ارزیابی توسعه پایدار شهری در طرح‌های توسعه راهبردی شهری (CDS) با استفاده از مدل کارت امتیاز متعادل. *معماری و شهرسازی آرمان شهر*, ۱۱(۲۳), ۲۶۵-۲۸۱.
- آرایش، منصور، شیخی، محمدتقی. (۱۳۹۹). بررسی رابطه آموزش شهروندی و توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: شهر اردبیل). *مطالعات جامعه‌شناختی شهری*, ۱۰(۳۴), ۳۳-۶۰.
- ایراندوست، کیومرث، سلیمانی، حبیب. (۱۳۹۸). تحلیل نابرابری فضایی شاخص‌های آموزشی در استان‌های ایران و شناسایی عوامل کلیدی مرتبط با آن با رویکرد توسعه پایدار. *دو فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی*, ۸(۱۶), ۵۶-۸۱.
- ایراندوست، کیومرث، آشوری، کسری، هاشمی، بهیه. (۱۳۹۵). بازشناسی عناصر تاریخی هسته شهر ایرانی / مطالعه موردی؛ هسته تاریخی مرکز شهر کرمانشاه، *فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی*, ۷(۲۴), ۸۵-۹۹.
- بزرگی، محمدرضا، امام‌جمعه، فرهاد، ساعی‌ارسی، ایرج. (۱۳۹۹). تبیین نقش خوداجتماعی شهروندان تهرانی بر توسعه پایدار شهری (مورد مطالعه: منطقه ۲ شهر تهران). *مطالعات جامعه‌شناختی شهری*, ۱۰(۳۶), ۱۰۳-۱۳۲.
- بیرانوند، فروزان، ملک‌حسینی، عباس. (۱۳۹۸). عوامل پایداری هویتی مرکز شهر خرم‌آباد با تاکید بر قلعه فلک‌الافلاک. *هنر اسلامی*, ۱۵(۳۵), ۲۹۱-۳۱۸.
- بیکدلی، سونا، شفق، سیروس، وثوقی، فاطمه (۱۳۹۶). ارائه یک مدل راهبردی برای دستیابی به توسعه پایدار شهری در کلان‌شهر مشهد. *فصل‌نامه تحقیقات جغرافیایی*. ۳۲ (۴): ۲۹-۱۲.
- بیکی، پریسا. (۱۴۰۰). ساختارهای مؤثر بر توسعه پایدار شهر مرزی آستارا مبتنی بر رویکرد جغرافیای رادیکال. *پژوهش‌نامه مطالعات مرزی*, ۹(۲), ۱۷-۳۳.
- تقوایی، مسعود، صفراآبادی، اعظم (۱۳۹۲). توسعه پایدار شهری و برخی عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر کرمانشاه). *فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی شهری*, ۳(۶), ۲۲-۱.
- جعفری‌فرد، جعفر، صابری، حمید، اذانی، مه‌ری، خادم‌الحسینی، احمد. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر حکمروایی خوب شهری بر میزان پایداری محله‌های شهر کهنوج. *آمایش محیط*, ۱۴(۵۳), ۱۰۹-۱۳۲.
- درویشی، محمدرسلول، قان‌دی، محمدرضا، کشیشیان‌سیرکی، گارینه، توحیدفام، محمد. (۱۳۹۹). تحلیلی بر توسعه پایدار شهری با تکیه بر شاخصه‌های سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی (نمونه موردی: منطقه ۲ شهر تهران). *فصلنامه علمی - پژوهشی* پژوهش و برنامه‌ریزی شهری, ۱۱(۴۰), ۲۰۱-۲۱۶.

سنجش وضعیت مناطق شهری از نظر ابعاد توسعه پایدار... ۳۵

دیمیاد، زهره، پیوسته‌گر، یعقوب. (۱۴۰۰). تبیین اثرات کارآفرینی بر توسعه پایدار شهری با رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری (مطالعه موردی: شهر یاسوج). فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۲(۴۴)، ۳۹-۵۴.

زیاری، کرامت‌الله (۱۳۸۳)، مکتب‌ها، نظریه‌ها و مدل‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای، انتشارات دانشگاه یزد، چاپ اول.

زینتی‌زاده، سمیه، عزمی، آبیژ، منوری، سید مسعود، سبحان‌اردکانی، سهیل. (۱۳۹۹). بررسی پایداری مناطق مختلف شهر کرمانشاه با رویکرد توسعه پایدار. فصلنامه علوم و تکنولوژی محیط‌زیست، ۲۲(۸)، ۲۶۱-۲۷۹.

سرای، محمدحسین، زارعی‌فرشاد، عبدالحجید (۱۳۹۰)، بررسی پایداری منابع بوم‌شناختی با استفاده از شاخص جای پای بوم‌شناسی: مورد ایران، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۲(۱)، ۹۷-۱۰۶.

سرای، محمدحسین، مویدفر، سعیده (۱۳۸۹)، بررسی میزان پایداری توسعه در شهرهای مناطق خشک با تأکید بر مؤلفه‌های زیست-محیطی: شهر اردکان، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، ۲۱(۳۷)، ۴۷-۷۶.

صفرآبادی، اعظم (۱۳۸۸)، برنامه‌ریزی و طراحی جغرافیایی محیط‌های جاذب گردشگری در شهر کرمانشاه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان.

صفرعلی‌زاده، اسماعیل، اکبری، مجید، بوستان‌احمدی، وحید، موسوی، سید چمران (۱۴۰۱). بررسی شاخص‌های سرمایه اجتماعی و ارتباط آن با توسعه پایدار شهری. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی. ۲۲(۶۶): ۱۰۵-۱۲۳.

عسگری، سهراب. (۱۴۰۰). ارزیابی ناپایداری توسعه شهری اراک و راهبردهای ساماندهی آن. فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۱(۲)، ۳۸۴-۳۶۲.

علوی، سیدعلی، پورطاهری، مهدی، صابری، عبدالمطلب (۱۳۹۶)، الزامات توسعه پایدار و ارزیابی توسعه پایدار محله‌ای (مطالعه موردی: شهر سنندج)، (مطالعه موردی: محله اکباتان منطقه ۵ شهر تهران)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۴۹(۱)، ۱۹-۳۴.

فتحی، رقیه، شفقی، سیروس، بیک‌محمدی، حسن. (۱۴۰۰). تحلیل ساختارکالبدی بافت‌های فرسوده شهری با رویکرد توسعه پایدار (نمونه موردی: بافت فرسوده شهر آمل). آمایش محیط، ۱۴(۵۲)، ۸۳-۱۰۰.

فنی، زهره، کوزه‌گر، لطفعلی، سامانی‌مجد، علی. (۱۳۹۹). موانع و الزامات تحقق مسکن پایدار از دیدگاه کارشناسان و مدیران شهری (نمونه موردی: محله اتابک-شهر تهران). فصلنامه علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۰(۳۷)، ۱۵۱-۱۶۴.

قدیری، محمود، ممسنی، سوگل (۱۳۹۳)، تحلیل تطبیقی شاخص‌های توسعه پایدار شهر بوشهر با مناطق شهری کشور، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۴(۳۵)، ۴۹-۷۲.

قدیری، محمود، ممسنی، سوگل (۱۳۹۵)، تحلیل تطبیقی شاخص‌های توسعه پایدار نواحی شهر بوشهر، مجله فضای جغرافیایی، ۵۴، ۶۹-۹۶.

قهیه‌بی، بهناز، ملک‌حسینی، عباس، رحمانی، بیژن. (۱۳۹۸). عوامل تاثیر گذار در توسعه پایدار اجتماعی شهر اراک. فصلنامه علمی و پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۱۱(۳)، ۱۱۴-۱۳۵.

محمدی‌ده‌چشمه، پژمان (۱۴۰۰). بررسی نقش استراتژی‌های توسعه پایدار شهری در مناطق کوهستانی (مورد مطالعه: شهر شهرکرد). مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی. ۲(۷): ۱۲۱-۱۰۷.

مهدنژاد، حافظ. (۱۳۹۹). تعیین پهنه‌های جغرافیایی قاچاق مواد مخدر کلان‌شهر مرزی کرمانشاه. پژوهش نامه مطالعات مرزی. ۸(۴)، ۹۹-۱۲۶.

میرزاییان، محترم، رحمانی، بیژن. (۱۳۹۸). ترویج فرهنگ توسعه پایدار شهری با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی شهری غرب استان کرمانشاه. آمایش محیط، ۱۲(۴۵)، ۱۶۷-۱۸۲.

وارثی، حمیدرضا، صفرآبادی، اعظم. (۱۳۹۳). نقش عوامل اجتماعی گردشگری در توسعه گردشگری شهری (مورد مطالعه: شهر اصفهان). مطالعات جامعه‌شناختی شهری، ۴(۱۲)، ۱۰۱-۱۲۸.

واعظزاده، ساجده، ایاسه، علی. (۱۳۹۹). وضعیت توسعه اجتماعی در برنامه‌های توسعه ایران با تاکید بر شاخص‌های اجتماعی توسعه پایدار شهری. مطالعات جامعه‌شناختی شهری، ۱۰(۳۶)، ۸۱-۱۰۲.

- Abouelfadl, Somaya. & Ouda, Khaled Abdel-Kader. & Atia, Asmaa. & Al-Amir, Nada. & Ali, Manal. & Mahmoud, Sara. & Said, Hisham. & Ahmed, Aaa. (2021) Recent Advancement on Radical Urban Development in the Egyptian Desert. *Modern Advances in Geography, Environment and Earth Sciences* Vol.3, pp.74–90.(in Persian).
- Alavi, S., Pourtaheri, M., Saberi, A. (2017). Requirements of sustainable development and assessment of the community sustainable development (Case study: Ekbatan neighborhood in region 5 of Tehran city). *Human Geography Research*, 49(1), 19-34. (in Persian).
- Amanpour, D., Alizadeh, H. (2014). Assessment of Sustainable Development Indicators in Kermanshah Province Using regression analysis and Fuzzy Analytical Hierarchy. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 3(9), 83-96. (in Persian).
- ARAYESH, M., sheykhi, M (2020). Investigating the Relationship between Citizenship Education and Sustainable Urban Development (Case Study: Ardabil), *Urban Sociological Studies*, 10(34), 33-60. (in Persian).
- Arjmand Siahpoush, I. (2016). Evaluation of Sustainable Urban Development Status in Andimesh City and Providing an Appropriate Model. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 8(1), 67-83. (in Persian).
- Asgari, S. (2021). Assessing the instability of Arak urban development and its organizing strategies. *Geography (Regional Planning)*, 11(2), 362-384. (in Persian).
- Azargoon, N., Mansouri, S., Barati, N. (2018). Providing Assessing Indicators and Evaluating Urban Sustainable Development in City Development Strategies Using the Balanced Scorecard Model. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 11(23), 265-281. (in Persian).
- Beiki, P. (2021). The Effective Structures on Sustainable Development of Astara Border City based on Radical Geography Approach. *Journal of border studies*, 9(2), 17-33. (in Persian).
- Beiranvand, F., Malek Hosseini, A. (2019). Factors of Identity Persistence in the City of Khorramabad with Emphasis on Falak Al-Aflak Castle. *Islamic Art Studies*, 15(35), 291-318. (in Persian).
- Bikdeli S, Shafaghi S, Vossughi F. (2018). Presentation of a Strategic Model for Achieving Urban Sustainable Development in Mashhad Metropolis. *GeoRes*. 2018 32 (4) :12-29. (in Persian).
- Darvishi, M., ghaedi, M., Keshishian Sirki, G., Tohid Fam, M. (2020). Sustainable Urban Development Based on Social Capital and Public Trust Indicators, Case Study: District 2, Tehran., 11(40), 201-216. (in Persian).
- Deimiyad, Z., Peyvastehgar, Y. (2021). Explain the Effects of Entrepreneurship on Urban Sustainable Development with the Structural Equation Modeling Approach (Case study: Yasuj City)., 12(44), 39-54. (in Persian).
- Diamantini, C. and Zanon, B. (2000): Planning the urban sustainable development the case of the plan for the province of Trenton, Italy. *Environmental Impact Assessment*. Rev. Vol.20.
- fanni, Z., kuzegar, L., samani majd, A. (2020). Obstacles and Requirements for the Realization of Sustainable Housing from the Point of View of Experts and Urban Managers (Case Study: Atabak Abandoned Texture). *Regional Planning*, 10(37), 151-164. (in Persian).
- Fathi, R., Shafaghi, S., Beykmohammadi, H. (2021). An Analysis of the Physical Structure of Worn-out Texture Using the Sustainable Development Approach (A Case Study of Urban Decay in Amol). , 14(52), 83-100. (in Persian).
- George, Camilla. (2001): Sustainability Appraisal for Sustainable Development: Integrating Everything from Jobs to Climate Change. *Impact Assessment & Project Appraisal*, No.19, pp: 196-197.
- Ghadiri, Mahmoud, Mamasani, Sougal (2014), Comparative analysis of sustainable development indicators of Bushehr city with urban areas of the country, *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 14 (35), 72-49. (In Persian).
- Ghadiri, Mahmoud, Mamasani, Sougal (2016), Comparative analysis of sustainable development indicators in Bushehr, *Journal of Geographical Space*, 54, 96-69.

- Irandoost, K, et al (2020). Spatial analysis of educational indicators in Iran and identification of its key variables. *Journal of Educational Planning Studies*, 8(16), 56-81. (In Persian).
- jafarifard, J., Saberi, H., Azani, M., khademolhoseiny, A. (2021). The Effect of Good Urban Governance on the Sustainability of Urban Neighborhoods (A Case Study of Kahnouj)., 14(53), 109-132. (In Persian).
- Khalil, H. A. E. E.; Allah, H; Khalil, E. E. (2021). Enhancing quality of life through strategic urban planning. *Sustainable Cities and Society*, 5, pp. 77-86. (In Persian).
- Marcotullio, P. J., (2001). Asian urban sustainability in the era of Globalization,” *Habitat International*, a *Journal of the Study of Human Settlements*, 25(4): 577-498. (In Persian).
- Liu. H, Zhou. G. Wennersten. R and Frostell. B (2014) Analysis of sustainable urban development approaches in China. *Habitat International*, Volume 41, Pages 24-32.
- Mahdenjad, Hafez. (1399). Determining the geographical areas of drug trafficking in the border metropolis of Kermanshah. *Journal of Border Studies*, 8 (4), 99-126. (in Persian).
- Mirzaeian to, M., rahmani, B. (2019). Promoting Sustainable Urban Development Culture Using Information and Communication Technology in the West Urban Areas of Kermanshah Province., 12(45), 167-182. (In Persian).
- Mohammadi Deh Cheshmeh P. (2021). Investigating the Role of Sustainable Urban Development Strategies in Mountainous Areas (Case of: Shahrekod City). *JGSMA*. 2021; 2 (7):107-121. (In Persian).
- Qahiyehi, Behnaz, Malek Hosseini, Abbas, Rahmani, Bijan. (2019). Factors influencing the sustainable social development of Arak. *Journal of New Attitudes in Human Geography*, 11 (3), 114-135. (In Persian).
- Safarabadi, Azam (2009), Geographical planning and design of tourist attractions in Kermanshah, Master Thesis in Geography and Urban Planning, University of Isfahan. (In Persian).
- safaralizadeh E, akbari M, boostan ahmadi V, mousavi C. (2020), Investigating the Indices of Social Capital and its Relationship with Sustainable Urban Development. *Journal of Applied researches in Geographical Sciences*; 22 (66):105-123. (In Persian).
- Sapryka, Victor. & Shmigirilova, Larisa. & Vavilov, Andrei. & Pastyuk, Alexander. (2020) Sustainable development of the Russian-Ukrainian border zone cities, *The 1st International Conference on Business Technology for a Sustainable Environmental System (BTSES2020)*.
- Saraei, M., saraei, M., Moayedfar, S. (2010). A Study of the Importance of the Sustainability of Development in Arid Regional Cities with respect to Environmental Factors: *Geography and Environmental Planning*, 21(1), 47-76. (In Persian).
- Saraei, M., Zareei, A. (2011). Study of Ecological Capital with EF Index: Case Study, Iran. *Geography and Environmental Planning*, 22(1), 97-106. (In Persian).
- Taghvaei, Massoud, Safarabadi, Azam (2013), Sustainable Urban Development and Some Factors Affecting It (Case Study: Kermanshah), *Quarterly Journal of Urban Sociological Studies*, 3 (6), 22-1. (In Persian).
- United Nations. (2019) World Population Prospects 2019: Highlights (ST/ESA/SER.A/423), Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- Vaezzadeh, Sajedeh, Ayaseh, Ali. (1399). the status of social development in Iran's development programs with emphasis on the social characteristics of sustainable urban development. *Urban Sociological Studies*, 10 (36), 81-102. (In Persian).
- Varesi, Hamid Reza, Safarabadi, Azam. (1393). the role of social factors of tourism in the development of urban tourism (Case study: Isfahan). *Urban Sociological Studies*, 4 (12), 101-128.
- Ziari, K (2004), Schools, Theories and Models of Regional Planning, Yazd University Press, First Edition. (In Persian).

سنجش وضعیت مناطق شهری از نظر ابعاد توسعه پایدار... ۳۹

Zinatizadeh, S., Azmi, A., Monavari, S., Sobhanardakani, S. (2020). Assessment of urban areas sustainability, Case study: Kermanshah, Iran. *Journal of Environmental Science and Technology*, 22(8), 261-279. (In Persian).

**Assessing the situation of urban areas in terms of sustainable development indicators
(Case study: urban areas of Kermanshah)**

Teimoor Mohammadpoor

Ph.D. Candidate, geography and urban planning, Malayer Islamic Azad University of Malayer, Malayer, Iran.

Majid shams*

Professor of geography and urban planning, Malayer Islamic Azad University of Malayer, Iran.

Abbas Malek Hosseini

Associate Professor of geography and urban planning, Malayer Islamic Azad University of Malayer, Iran

---

Abstract

Introduction

The growth of Kermanshah urban population and the rapid process of migration from rural areas, has led to the development of cities and the emergence of new urban areas and has led to some urban environmental problems. Therefore, considering the vulnerabilities of urban environment in Kermanshah metropolis and the intensification of its degradation in recent years, the present study has assessed the situation of urban areas in Kermanshah in terms of sustainable development indicators. The most important question addressed in this article is: What is the situation of Kermanshah urban areas in terms of sustainable development indicators in various dimensions (social, economic, environmental and physical)?

Materials and Methods

The present research is methodologically descriptive-analytical and applied targeting. Data collection in this research has been done through library studies and surveys. A field study used a questionnaire and the data collection tool is a questionnaire that was conducted in 1400 in Kermanshah. The statistical population of this study includes citizens living in Kermanshah. The number of selected samples according to the population of 1032000 people in Kermanshah in 2021 and based on the Cochran's formula with an error of 5% and a confidence level of 95%, was estimated at 356 people. The sampling method is random. Research has been done in economic, social, physical, environmental and managerial dimensions.

Results and Discussion

Accordingly, emphasizing the management structure in the city of Kermanshah and paying attention to it in the dimensions of sustainable urban development is more necessary than other sectors of sustainability. One-way analysis of variance (ANOVA) was used to investigate the status of indicators and dimensions of sustainable development in Kermanshah and their differences in urban areas. The means obtained were in the numerical range of 1.6 to 4.19. The highest average for economic dimension was 4.19 for region one and the lowest average for economic dimension in region was eight times 1.6. To examine the indicators of sustainable development in Kermanshah based on regions, analysis of variance was performed at a significance level of 95%. Based on the results, the f-statistic for social,

economic, physical-spatial, environmental and managerial dimensions was obtained at a significance level of $p \geq 0.01$.

Conclusion

Findings indicate that social, economic, physical, environmental, physical and managerial dimensions in Kermanshah are in an unfavorable situation. Also, it was found that the situation of the management dimension in region one is significantly different from other regions and the region is in a more favorable situation in terms of management structure than other areas of Kermanshah. Zone two has a more favorable situation than zones five, seven and eight and is in a relatively similar situation compared to zones three, four and six. Zone three was in a better position than Zones five, seven, and eight, in a more unfavorable position than in zone four, and in a relatively similar position compared to zone six.

Acknowledgements

. On the other hand, different parts of the city are very different in terms of development. In general, it can be said that sustainable development in Kermanshah is geographically highly unequal and given that the spatial inequality of development is in complete contradiction with the principles of sustainable development, it can be said that this city in this city in line Development is not sustainable. In general, not much effort has been made in this city to improve the development situation and therefore, the need for this research and sustainable development as one of the essential issues for the city of Kermanshah has become essential. Finally, it can be said that according to the principle of focus, at this level of studies, focusing on the city of Kermanshah as the capital of Kermanshah province, is much more accurate than the whole province and this example can be a model for the whole Be a province.

Keywords: Development, Sustainable Development, Urban Areas, Kermanshah city.

---

*(Corresponding Author): fazelman362@yahoo.com